

УДК 378.091.011.3-051:51/53
DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-2-214-223

**FACTORS OF INFLUENCE ON THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF
FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL AND MATHEMATICAL SPECIALTIES**

**ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Olena KRYVYLOVA,
Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

Олена КРИВИЛЬОВА,
доктор педагогічних наук, доцент

krivileva.lena@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-2542-0506>

Oleksandr GOLIK,
Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor

Олександр ГОЛІК,
кандидат педагогічних наук,
доцент

A.B.Golik@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-5577-7314>

*Berdiansk State Pedagogical
University,*

✉ 4, Schmidt st., Berdiansk,
Zaporizhzhia region, 71100

*Бердянський державний
педагогічний університет,*

✉ вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71100

Original manuscript received: August 15, 2022

Revised manuscript accepted: August 31, 2022

ABSTRACT

In the article, based on the analysis of normative and legal documents, psychological and pedagogical literature and scientific research, it is established that the professional development of teachers involves a continuous process of acquiring new and improving previously acquired professional and general competencies necessary for professional activity.

According to the conducted research, it was found that the expectation of higher education applicants is related to the realization of their own potential. This indicates the ability for self-development in achieving acme through regular concentration of one's key desires, active efforts (actions) to realize them in order to achieve balance and harmony. Future teachers of physical and mathematical specialties approve of the quality of knowledge, methodical skills and stable moral relations on the part of teachers, which is projected on their attitude to the own specialty.

The results of the study made it possible to single out the main factors influencing the professional development of future teachers of physical and mathematical specialties based on psychological and pedagogical training. External and internal positions were clearly defined, namely: external – interpersonal relations, nature of educational activity, educational and professional requirements; internal – individual characteristics, internal activity, need for self-improvement, readiness for psychological and pedagogical activity.

It is stated that the effectiveness of the professional development of future teachers of physical and mathematical specialties can be significantly increased if psychological and pedagogical training is oriented towards achieving the optimal level of psychological and pedagogical competence (as a final result) and the appropriate

organizational and pedagogical conditions for its implementation are provided: competence orientation of external and internal components of psychological and pedagogical training; updating the content of psychological and pedagogical training taking into account the peculiarities of the professional activity of teachers of vocational and technical education institutions and modern requirements; organization of acmeological influence and support in the process of psychological and pedagogical training of future teachers of physical and mathematical specialties.

Key words: professional development, future teachers, factors of influence.

Вступ. Концепція розвитку педагогічної освіти (2018) наголошує на вдосконаленні підготовки педагогічних працівників нової генерації, професіоналізм яких залежить від рівня кваліфікації, досвіду педагогічної діяльності, майстерності, наявності професійно значущих якостей, зокрема особистої відповідальності за власний неперервний професійний розвиток [7 : 17]. Сучасна професійна освіта потребує інноваційного педагога, який поєднує у своїй педагогічній діяльності теоретичну та практичну підготовку [9 : 15] та сприяє формуванню вмотивованих активних здобувачів кваліфікацій [9 : 3]. Прагнення до самовдосконалення й самоосвіта є важливими чинниками професійного зростання педагога, що забезпечують розширення його професійних можливостей, пізнавальних інтересів та формування творчої індивідуальності [7 : 17]. Так, у професійному стандарті за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» у якості однієї з основних трудових функцій зазначено саме «безперервний професійний розвиток» [8 : 8].

Різні аспекти професійного розвитку освітян розглядаються багатьма вітчизняними науковцями та представниками педагогічної спільноти, як-то: виокремлення загальних тенденцій осучаснення освіти (фундаменталізація, інтеграція, цілісність неперервності освітнього процесу; інформатизація освіти; забезпечення особистісної орієнтованості освіти та ін.) (Т. Потапчук та Н. Анненкова, 2019) [6 : 122]; спрямованість освітнього процесу на підвищення якості та ефективності фахової складової на засадах компетентнісного підходу (зорієнтованість на оперування знаннями та їх критичним осмисленням; динамічність навчання, розвиток індивідуальних здібностей та талантів, здатність брати на себе відповідальність та бути готовим до співробітництва у командних завданнях) (І. Дубровіна, Т. Москаленко та О. Зінченко, 2020) [3 : 111-112]; подолання аксіологічних, системних, психологічних, організаційних проблем якості сучасної безперервної освіти викладача ЗВО на основі досвіду втілення системи підвищення кваліфікації (С. Саягіна, 2021) [10 : 168]; створення інформаційно-освітнього простору з урахуванням концептуальних засад розвитку інформаційного суспільства (Ю. Драгнев, 2013) [2 : 287] та інші.

Професійний розвиток передбачає безперервний процес набуття нових та вдосконалення раніше набутих професійних та загальних компетентностей, необхідних для професійної діяльності [1 : 2]. Частіше цей процес пов'язують із покращенням рівня професійної кваліфікації діючих педагогічних працівників. Разом з тим, актуальним залишається

питання професійного розвитку майбутніх учителів з різних спеціальностей у період навчання в закладах вищої освіти.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування факторів впливу на професійний розвиток майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей.

Відповідно до мети визначено такі завдання: на основі аналізу нормативно-правових документів, сучасної теорії та практики розкрити основні ознаки професійного розвитку вчителя; виокремити фактори впливу на професійний розвиток майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей; висвітлити результати педагогічного дослідження у контексті зорієнтованості майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей на працевлаштування в заклади професійно-технічної освіти.

Методи та методика дослідження. Методика проведення дослідження містить аналіз нормативно-правових документів, психолого-педагогічної літератури та наукових досліджень для визначення сутності професійного розвитку вчителя та особливостей його реалізації у професійній підготовці майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей; анкетування для виокремлення факторів впливу на професійний розвиток майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей; математичну статистику для кількісної оцінки отриманих результатів.

Результати та дискусії. Дослідниками уточнено сутність поняття «професійний розвиток» майбутнього педагога, що включає ціннісне ставлення педагогічних кадрів та їхню стійку мотивацію до опанування знань, умінь, їх практичного використання, потребу в самовдосконаленні; володіння технологіями формування в учнів базових цінностей європейського суспільства (І. Дубровіна, Т. Москаленко та О. Зінченко, 2020) [3 : 112]; процес формування, становлення, творчої самореалізації особистості, неперервність індивідуальних, особистісних, діяльнісних змін у неперервній освіті впродовж життя, який характеризується прагненням до використання інформаційних технологій у процесі навчання та в майбутній професійній діяльності [2 : 288].

Науковці наголошують, що професійний розвиток має різнобічні складові: позитивні – зростання та вдосконалення, негативні – руйнування та професійні деструкції, що призводить до зміни психологічної структури особистості в процесі педагогічної діяльності [3 : 113].

У період формування професійної зрілості відбуваються, з одного боку, розвиток індивідуальних характеристик (потреби, інтереси, установлювання, рівень прихильності, особливості інтелекту тощо), які впливають на самовизначення в професії, професійну адаптацію, а з іншого – педагогічна діяльність позитивно або негативно впливає на формування самооцінки, самовизначення [5 : 199].

Основним орієнтиром у питаннях безперервного професійного розвитку є професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти, у якому зазначено ключові складові як-то: інноваційна компетентність (здатність застосовувати наукові методи пізнання в

освітньому процесі; здатність використовувати інновації у професійній діяльності; здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності); здатність до навчання впродовж життя (здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; здатність взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки); рефлексивна компетентність (здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби) [8 : 8-9].

Зважаючи на те, що професійне зростання – це внутрішня потреба особистості в розвитку, ми перевірили спрямованість студентів на майбутню професійну діяльність. Анкетування провадилося зі студентами 4 курсу фізико-математичних факультетів закладів вищої освіти України [4]. Аналіз опитування студентів щодо домінуючих чинників вибору професії вказує на те, що більшість (52,1%) прагне до високого заробітку при виразному ігноруванні інших характеристик професій. 20,8% респондентів переважно спрямовані на отримання престижної професії. Провідним мотивом 26,9% студентів є прагнення до самовдосконалення, розкриття творчого потенціалу. Це здається не дивним, бо найголовнішою метою життєдіяльності респонденти (41,1%) обирають створення сім'ї й тільки 7% – шлях самореалізації.

Лише 38% студентів бажать працювати за фахом після закінчення навчання. 47,8% виявили невпевненість у перспективі працевлаштування за отриманою спеціальністю, але це можна враховувати як значний потенціал для можливості педагогічного впливу на переорієнтування вектору професійної спрямованості. 20,8% студентів виявляють готовність працювати викладачами, 41,1% не впевнені у такому бажанні, але є вагомим потенціалом для участі в майбутній педагогічній діяльності. Пропозиція працевлаштування в закладах професійно-технічної освіти збільшила кількість студентів, готових займатися педагогічною діяльністю, майже вдвічі 43,8%.

Загалом, 41,1% студентів задоволені власним професійним становленням, 38% – не можуть відповісти однозначно, 20,8% – вважають, що не готові до виконання професійних обов'язків. Тільки 25,1% студентів стверджують, що за період навчання змогли повністю продемонструвати свої здібності, 34% впевнені, що цього не зробили, 41,1% – не змогли відповісти на це питання.

Отже, згідно з проведеним дослідженням виявлено, що 41,1% здобувачів вищої освіти залишаються тільки ресурсним потенціалом щодо професійної педагогічної діяльності, тому посилення психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей у період оволодіння останньою є актуальним.

З метою виявлення факторів привабливості професії педагога на думку майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей ми використали методику В. Ядова в модифікації Н. Кузьміної та А. Реана. Якщо звернути увагу на розподіл факторів привабливості професії, то домінуючими зовнішніми факторами є: робота з людьми та суспільне значення обраної

професії (+); невелика зарплата (-); внутрішніми факторами – творчий розвиток, соціальне визнання, повага, самовдосконалення (+); перевтома та невідповідність власного характеру (-).

Зважаючи на те, що бажане може виявлятися в певних міркуваннях, ми з метою виявлення очікувань студентів відносно майбутньої професійної діяльності провели заняття зі створення проекту «Місія закладів професійно-технічної освіти». Так, частковими результатами зазначено лозунг, мету та завдання майбутніх закладів професійно-технічної освіти: 1) проект «Інновація», лозунг «Майбутнє в інноваціях, бо інновації – це затребуваність», мета «Виховати конкурентоспроможних учнів», завдання «Пристаєвати учнів до нових технологій; розвинути творчий потенціал; навчити мислити, бути відповідальним, самостійним та ініціативним; виховати духовно-моральні та художньо-естетичні якості; розвинути фізично (у час комп'ютеризації це важливо)»; 2) проект «Відкриті кордони», лозунг «Вивчайте мови – їдьте за кордони – підкоряйте міста», мета «Надати життєвий вибір та відкрити горизонти для всіх», завдання «Забезпечити поглиблене вивчення іноземних мов; можливість проходження мовної практики за кордоном; участь у міжнародних конференціях; можливість працевлаштування за кордоном»; 3) проект «Потенціал», лозунг «Нехай кожен тут знайде себе», мета «Розкрити талант кожного учня та реалізувати творчий потенціал кожного викладача», завдання «Забезпечити рівні можливості для самореалізації; результати навчання, що сприяють успішній життєдіяльності випускника; розвиток ініціативи та самостійності учнів у різних видах діяльності; умови для творчого саморозвитку викладачів, їхньої самореалізації в професійній діяльності; акцент на активних методах навчання»; 4) проект «Розквіт», лозунг «Подібно до лотосу на воді знання учня бутюном розквітне», мета «Формування глибокої багатогранної особистості на основі поєднання традицій та прогресивних тенденцій педагогічної науки», завдання «Забезпечити сильну загальноосвітню базу з можливістю розвитку технічної та гуманітарної підготовки завдяки висококваліфікованому компетентному викладацькому складу, зацікавленому в навчанні учнів; формування взаємоповаги на основі відсутності релігійного, політичного, національного та фізичного поділу та проведення відповідних різноманітних заходів; наявність спортивних секцій»; 5) проект «Успіх», лозунг «Звільни себе від перешкод, відкрий для себе новий світ, не гірший ти від всіх людей, нехай пізнають тебе всі», мета «Дати гарну освіту учням з вадами, допомогти з працевлаштуванням», завдання «Надати психологічну допомогу, щоб учні з вадами розвитку впевнено почувалися в суспільстві; гарантоване працевлаштування; гарну освіту з практичними навичками; співпраця з подібними закладами, обмін досвідом, студентами та викладачами; на базі майстерень відкрити підприємство; розвинути науково-технологічний комплекс»; 6) проект «Гармонія», лозунг «Гармонійне виховання – майбутнє сучасного суспільства», мета «Створити найбільш сприятливий клімат для розвитку учнів як з фізичної, так і з естетичної сторін, досягнути гармонії душі і тіла. Головним підсумком

такої двосторонньої діяльності покликана стати адаптація юнацтва до швидкоплинного життя, збереження особистості вихованця, розвиток його творчих здібностей і досить непростих обставинах життя», завдання «Забезпечити формування гармонійної, цілісної, всебічно розвиненої особистості учнів; формування міцного багажу знань без шкідливого впливу на здоров'я; розвиток творчих здібностей»

Отже, очікування студентів пов'язане із реалізацією власного потенціалу, що вказує на здатність до саморозвитку в досягненні акме шляхом регулярної концентрації своїх ключових бажань, активних зусиль (дій) щодо їх втілення з метою досягнення рівноваги та гармонії.

Твір-роздум «Спогади про вчителів та їх особистісні якості» надав можливість виявити більш привабливі для студентів якості та здібності представників цієї професії: «...Перший учитель, який вклав у нас свою душу... люди, яким я вдячна за свої знання...»; «...Вони справедливо відносились до всіх учнів, цікаво проводили уроки... Були і такі, що били учнів (лінійкою по руках), псували особисті речі (рвали зошити)... не знали українську мову, але навчали її учнів... замість історії розповідали історії з життя та анекдоти... В університеті до нас відносяться як до особистостей, але не завжди та не всі...»; «...Вона стала для нас не просто учителем та класним керівником, а другом, що, як мені здається, має значення...»; «...У нас був хороший класний керівник, яка нам завжди допомагала, підтримувала, давала поради в різних ситуаціях»; «...Класний керівник готова була в прямому сенсі «гори зрушити» для нас...»; «...Вони гарно викладали і завжди поважно ставилися до учнів... Але були вчителі, через яких я хотіла змінити школу – це вчителька української мови і мій класний керівник. Вчителька була знаючим викладачем, але те, як вона вклдала в нас ці знання, – жахливо... Вона за незнання її предмета голосно кричала, у неї був схожий на чоловічий голос і крик надзвичайно голосний... Також вона, як мені здавалося, занижувала оцінки... конфліктувала... Класний керівник ділила клас на любимчиків і ні... Відсутність педагогічного такту і багато чого ще – ось що робить такими вчителів і такі згадки про них» та інші.

Отже, студенти схвалюють якість знань, методичну вправність та стійкі моральні відносини з боку викладачів, що проектується на їхнє відношення до власної спеціальності.

Аналіз мотивації студентів до навчання привів до висновків, що домінуючою мотивацією є (від більш до менш значимого): можливість самовдосконалюватися, дружні стосунки в колективі, стипендія, добрі стосунки з викладачами, задоволення від добре виконаного завдання, інтерес до нових знань, можливість застосування знань на практиці, престижність обраної професії. Інші види мотивації виявилися менш важливими.

Як вказують результати опитувань 29,3 % студентів не мають інтересу до майбутньої професії і бажання працювати за спеціальністю, що певною мірою залежить від процесу навчання. Причинами такого відношення, як правило, є незрозуміння викладача та незадоволення результатами навчання.

Одним з основних внутрішніх факторів впливу на процес навчання студенти (незалежно від курсу) обирають бажання самовдосконаливатися. Студенти відмічають причини, що заважають їхньому професійному становленню, а саме: з боку студентів – безвідповідальність, лінь, низький рівень знань та здібностей, безініціативність, невпевненість у виборі професії, психічна втома від одноманітної діяльності, недостатня мотивація, залежність від соціальних мереж, нерациональне використання вільного часу; з боку викладачів – формалізм, недостатній по відношенню до студентів контроль та забезпечення практичного використання теоретичних знань.

Відповіді студентів на питання «Як підвищити інтерес студентів до занять?» виявляють очікування студентів. Загалом, студенти пропонують: зовнішні зміни – спрощення процесу навчання за рахунок технічного забезпечення; підвищення рівня кваліфікації викладацького складу щодо оволодіння педагогічними новаціями; створення комфортних умов для навчання; співвідношення між вимогами роботодавців та знаннями; посилення виробничої та педагогічної практики; використання тренінгів; внутрішні зміни – самоудосконалення (самотивація, самоосвіта, самоконтроль, саморозвиток), тренування відповідальності в підготовці до занять, планування власного часу.

Опитування викладачів закладів вищої освіти стосовно використання активних методів навчання студентів вказують на можливість реалізувати очікування останніх.

Висновки. Загалом результати дослідження дозволили виокремити основні фактори впливу на професійний розвиток майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей на основі психолого-педагогічної підготовки. Чітко визначилися зовнішні та внутрішні позиції, а саме: зовнішні – міжособистісні відношення, характер освітньої діяльності, освітні та професійні вимоги; внутрішні – індивідуальні особливості, внутрішня активність, потреба в самовдосконаленні, готовність до психолого-педагогічної діяльності.

Ефективність професійного розвитку майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей можна значно підвищити, якщо психолого-педагогічну підготовку зорієнтувати на досягнення оптимального рівня психолого-педагогічної компетентності (як кінцевого результату) та забезпечити відповідні організаційно-педагогічні умови її реалізації: компетентнісну спрямованість зовнішньої та внутрішньої складових психолого-педагогічної підготовки; оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки з урахуванням особливостей професійної діяльності викладачів закладів професійно-технічної освіти та вимог сучасності; організацію акмеологічного впливу та супроводу в процесі психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей.

Література

1. Деякі питання професійного розвитку науково-педагогічних працівників: наказ Міністерства освіти і науки України від 04.12.2020 р. № 1504. URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5fd/8e5/df0/5fd8e5df039fc332033916.pdf>
(дата звернення: 10.08.2022)

2. Драгнев Ю. В. Професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору: теорія та практика : монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 476 с.

3. Дубровіна І., Москаленко Т., Зінченко О. Професійний розвиток майбутнього вчителя: компетентнісний підхід. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2020. Випуск № 2. С. 111-118.

4. Кривильова О. А. Психолого-педагогічна підготовка майбутніх викладачів професійно-технічних навчальних закладів: теоретичний та методичний аспекти : монографія. Бердянськ : БДПУ, 2017. 305 с.

5. Міненко А. О. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя початкової школи в системі фахової підготовки школи. *Вісник Чернівецького національного педагогічного університету*. Чернівці : ЧНПУ, 2015. С. 197-200

6. Потапчук Т. В., Анненкова Н. П. До проблеми професійного розвитку майбутнього викладача. *Освітній простір України*. 2019. Вип. 16. С. 117-124

7. Про затвердження концепції розвитку педагогічної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 р. №776. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 10.08.2022).

8. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736 від 23 грудня 2020 р. URL : <https://nus.org.ua/news/zatverdily-try-profesijni-standart-vchytelya-dokument/> (дата звернення: 10.08.2022)

9. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 р. № 419-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.08.2022)

10. Саяпіна С. Професійний розвиток викладача в контексті підвищення якості діяльності ЗВО. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки*. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2021. Вип. 53. С. 161-168.

References

1. *Dejaki pytannja profesijnogho rozvytku naukovo-pedagoghichnykh pracivnykiv: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 04.12.2020 r. № 1504* [Some issues of professional development of scientific and pedagogical workers: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 04.12.2020 № 1504] (2020). Available at : <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5fd/8e5/df0/5fd8e5df039fc332033916.pdf> [in Ukrainian].

2. Draghnjev Ju. V. (2013). *Profesijnyj rozvytok majbutnjogho vchytelja fizychnoji kultury v umovakh informacijno-osvitnjogho prostoru: teorija ta praktyka* [Professional development of the future teacher of physical culture in the conditions of the information and educational space: theory and practice]. Lughansjk : Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka» [in Ukrainian].

3. Dubrovina I., Moskalenko T., Zinchenko O. (2020). *Profesijnyj rozvytok majbutnjogho vchytelja: kompetentnisnyj pidkhid* [Professional development of the

future teacher: competence approach]. Visnyk Cherkasjkogho nacionaljnogho universytetuimeni Boghdana Khmeljnyckogho. Serija «Pedagoghichni nauky» – Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi, issue 2, 111-118 [in Ukrainian].

4. Kryvylova, O. A. (2017). *Psykhologho-pedagoghichna pidgotovka majbutnikh vykladachiv profesijno-tehnicnykh navchalnykh zakladiv: teoretichnyj ta metodychnyj aspekty* [Psychological and pedagogical training of future teachers of vocational schools: theoretical and methodological aspects]. Berdiansk : BDPU [in Ukrainian].

5. Minenok A. O. (2015). *Osobystisno-profesijnij rozvytok majbutnjogho vchytelja pochatkovoji shkoly v systemi fakhovoji pidgotovky shkoly* [Personal and professional development of the future primary school teacher in the school's professional training system]. Visnyk Chernighivskogho nacionaljnogho pedagoghichnogho universytetu – Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University. Chernihiv : ChNPU, 197-200 [in Ukrainian].

6. Potapchuk T. V., Annenkova N. P. (2019). *Do problemy profesijnogho rozvytku majbutnjogho vykladacha* [To the problem of professional development of the future teacher]. Osvitnij prostir Ukrainy – Educational space of Ukraine, issue 16, 117-124 [in Ukrainian].

7. *Pro zatverdzhennja koncepciji rozvytku pedagoghichnoji osvity : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.07.2018 r. № 776* [On the approval of the concept of the development of pedagogical education: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 16.07.2018 № 776] (2018). Available at : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennja-koncepciji-rozvytku-pedagogichnoyi-osviti> [in Ukrainian].

8. *Pro zatverdzhennja profesijnogho standartu za profesijamy «Vchytelj pochatkovykh klasiv zakladu zagalnoji serednoji osvity», «Vchytelj zakladu zagalnoji serednoji osvity», «Vchytelj z pochatkovoji osvity (z dyplomom molodshogho specialista)»: nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torghivli ta siljskogho ghospodarstva Ukrainy № 2736 vid 23 ghrudnja 2020 r.* [On the approval of the professional standard for the professions «Teacher of primary classes of a general secondary education institution», «Teacher of a general secondary education institution», "Teacher of primary education (with a junior specialist diploma)»: order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine № 2736 dated] (2020). Available at : <https://nus.org.ua/news/zatverdlyl-try-profesijni-standart-vchytelya-dokument/> [in Ukrainian].

9. *Pro skhvalennja Koncepciji realizaciji derzhavnoji polityky u sferi profesijnoi (profesijno-tehnicnoji) osvity «Suchasna profesijna (profesijno-tehnicna) osvita» na period do 2027 roku: rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12.06.2019 r. № 419-r.* [On approval of the Concept of implementation of state policy in the field of vocational (vocational) education «Modern vocational (vocational) education» for the period up to 2027: order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 12.06.2019 № 419-r.] (2019). Available at : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

10. Sajapina S. (2021). *Profesijnij rozvytok vykladacha v konteksti pidvyshhennja jakosti dijalnosti ZVO* [Professional development of the teacher in the context of improving the quality of higher education activities]. Naukovyj visnyk Izmajiljskogho derzhavnogho ghumanitarnogho universytetu: zbirnyk naukovykh pracj. Serija: Pedagoghichni nauky – Scientific Bulletin of the Izmail State Humanitarian University: collection of scientific papers. Series: Pedagogical sciences. Izmail : RVV IDGU, issue 53, 161-168 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті на основі аналізу нормативно-правових документів, психолого-педагогічної літератури та наукових досліджень встановлено, що професійний розвиток учителів передбачає безперервний процес набуття нових та вдосконалення раніше набутих професійних та загальних компетентностей, необхідних для професійної діяльності

Згідно з проведеним дослідженням виявлено, що очікування здобувачів вищої освіти пов'язане із реалізацією власного потенціалу. Це вказує на здатність до саморозвитку в досягненні акме шляхом регулярної концентрації своїх ключових бажань, активних зусиль (дій) щодо їх втілення з метою досягнення рівноваги та гармонії. Майбутні вчителі фізико-математичних спеціальностей схвалюють якість знань, методичну вправність та стійкі моральні відносини з боку викладачів, що проектується на їхнє відношення до власної спеціальності.

Результати дослідження дозволили виокремити основні фактори впливу на професійний розвиток майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей на основі психолого-педагогічної підготовки. Чітко визначилися зовнішні та внутрішні позиції, а саме: зовнішні – міжособистісні відношення, характер освітньої діяльності, освітні та професійні вимоги; внутрішні – індивідуальні особливості, внутрішня активність, потреба в самовдосконаленні, готовність до психолого-педагогічної діяльності.

Сформульовано твердження про те, що ефективність професійного розвитку майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей можна значно підвищити, якщо психолого-педагогічну підготовку зорієнтувати на досягнення оптимального рівня психолого-педагогічної компетентності (як кінцевого результату) та забезпечити відповідні організаційно-педагогічні умови її реалізації: компетентнісну спрямованість зовнішньої та внутрішньої складових психолого-педагогічної підготовки; оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки з урахуванням особливостей професійної діяльності викладачів закладів професійно-технічної освіти та вимог сучасності; організацію акмеологічного впливу та супроводу в процесі психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей.

Ключові слова: професійний розвиток, майбутні вчителі, фактори впливу.